

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan puheenjohtaja

Heidi Hautala

Maanantai 7.6.2010 klo 10.00, Suomen elokuvasäätiö, Kanavakatu 12, Helsinki

Miehen työ -palkintojen luovutustilaisuus

MIEHEN TYÖ -PALKINTO 2010

Tervetuloa Miehen työ -palkinnon saajat Visa Koiso-Kanttila, Joonas Berghäll ja Mika Hotakainen, tiedotusvälineiden edustajat sekä muu yleisö. Tänään jaetaan Miehen työ -palkinto 12. kerran. Valitettavasti neljäs palkittava Mika Ronkainen ei päässyt paikalle.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta on palkinnut vuodesta 1998 tasa-arvotyötä tehneitä miehiä. Vuonna 2009 ehdokkaiksi sai asettaa myös naisia. Palkinto jaetaan sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi, mutta se on kuitenkin tarkoitettu erityisesti miehiin kohdistuneen tasa-arvotyön huomioonottamiseksi ja miesten ja poikien emansipaation edistämiseksi. Tarkoituksena on kannustaa myönteisen esimerkin antaneita miehiä ja naisia jatkamaan työtään. Palkinnolla osoitetaan, että tasa-arvo on miesten ja naisten asia.

Miehen työ -palkinto on myönnetty eri vuosina hieman erilaisin perustein – koskettaahan tasa-arvo miehiä monista eri näkökulmista. Aikaisempina vuosina palkinto on myönnetty muun muassa tasa-arvotyöstä poliisityössä, aktiivisen isyyden ja mieskaveritoiminnan tukemisesta, sukupuolitietoisesta kasvatustyöstä, moninaisuuden esiin nostamisesta ja tukemisesta erityisesti seksuaalisuuden ja sukupuolisuuden alueella ja tasa-arvotyöstä maahanmuuttajamiesten ja -poikien parissa. Viime vuonna palkinnon sai professori Jeff Hearn pitkäjänteisestä sukupuolentutkimuksen tekemisestä, edistämisestä ja opettamisesta.

Vuonna 2010 tasa-arvoasiain neuvottelukunnan Miesjaosto päätti jakaa Miehen työ -tasa-arvopalkinnon erityisteemasta, joka oli taide ja kulttuuri. Jaosto sai ehdotuksia palkittavista ehdokkaista runsaasti, mutta huomio kiinnittyi melko mutkattomasti suomalaisia miehiä käsitteleviin dokumenttielokuviin, joita maaliskuussa tuli ensi-iltaan parin viikon sisällä peräti kolme.

Elokuvat yhdessä

Elokuvat 'Miehen kuva', 'Miesten vuoro' ja 'Freetime Machos' kertovat kaikki yhteiskunnan, kulttuurin ja sukupuolijärjestelmän murroksesta ja muutoksesta

- naisten yhteiskunnallinen asema ja kulttuurinen kuva lähti muutokseen naisliikkeen toimesta Suomessa 1970-luvulla. Yksi sen osa oli naisia käsittelevät dokumenttielokuvat
- miesten yhteiskunnallinen asema ja kulttuurinen kuva alkoivat muuttua 1990-luvulla
- perinteinen käsitys suomalaisista miehistä: sisukas, kestävä, hiljainen, tunteensa peittävä, reilu, heteroseksuaalinen, kova tekemään töitä, selviää vastuksista yksin eikä kaipaa muiden apua tai tukea
- naisten muuttuminen ja isyyteen kohdistuvat uudet haasteet pakottavat myös miehet muuttumaan
- samaan aikaan miehet kokeneet että perinteinen malli miehisyydestä ahdistaa heitä
- elokuvissa tunteet - erityisesti suru ja kiintymys -, miesten välinen ystävyys, toisen miehen kuunteleminen ja tukeminen nähdään vahvuutena eikä heikkoutena

Miehisyyden muutokseen liittyy kiinteästi isyyden vahvistuminen, jota myös tasa-arvoasiain neuvottelunla on ajanut voimakkaasti

- Muuttunut isyys ja perheen merkitys miehen elämässä näkyvät kaikissa kolmessa elokuvassa, mutta eri tavoin ja toisiaan rikastaen

- Elokuvan *Miehen kuva* päähenkilö on yksinhuoltaja, joka peilaa isyyttään omaan isäänsä; elokuvassa *Miesten vuoro* tulee esiin avioeroon ja lasten menettämiseen liittyvä tuska, perheen miestä eheyttävä vaikutus ja lapsen saamisen riemu, elokuvassa *Freetime Machos* keskeistä on yhtäältä miesten välinen ystävyys ja lojaaliuden tunne joukkuetta ja miesporukkaa kohtaan ja toisaalta sen asettuminen riskitiriitaan vaimon ja lasten kanssa. Mies ei ehdi kaikkialle samaan aikaan.

Elokvien tekijät ovat onnistuneet pääsemään lähelle kuvattaviaan, mikä on epäilemättä vaatinut aikaa ja vaivaa

- luottamus ohjaajia kohtaan näkyy, samaten kuin tekijöiden kunnioittava suhtautuminen kohteisiinsa

- elokuvat dokumentoivat suomalaisia miehiä 2000-luvun murroksessa mutta samalla ne dokumentoivat mieskulttuuria: miesten puhetta erilaisissa tilanteissa: ryhmässä ja intiimisti saunassa tai biljardin ääressä

- elokuvat ovat yhteiskunnallisia puheenvuoroja miehistä jälkipatriarkalisessa kulttuurissa, jossa isiltä opittu miehisyyden ja isyyden malli eivät osoittaudu enää toimiviksi

Elokuvat erikseen

Miesten vuoro

Joonas Berghäll ja Mika Hotakainen 'Miesten vuorossa' miehet kertovat tarinan elämästään saunassa, jossa toinen mies kuuntelee yleensä hiljaa vieressä. Kamera taltioi tilanteen. Tuloksena on kokoelma erilaisia kertomuksia, joissa miehet avautuvat toisilleen.

- Yksi on menettänyt lapsen erossa, toisen lapsi kuoli, kolmas on juuri tullut isäksi. Sotaveteraani kertoo kavereilleen uima-altaan reunalla, miten uusi elämänkumppani mullisti elämän.
- Saamelaismies kertoo isoisästään, joka koko ikänsä pilkkoi ja kasasi polttopuita liiteriin. Kun isoisä joutui sairaalaan vuoteenomaksi ja puut alkoivat vuosien kuluessa loppua, isoisä itki, ettei ollut hakanut tarpeeksi puita vaimolleen. “Silloin käsitin”, kertoo mies “että rakkautta on monenlaista.”
- Haikeaa tunnelmaa keventävät puhelinkoppiin ja leikkuupuimuriin tehdyt saunat sekä mies, joka puhuu lämpimästi orvoksi jääneestä ystävästään, joka osoittautuu karhuksi.
- Tarinoitaan ja tuntemuksiaan kertovat miehet sijoitetaan saunaan, joka on perinteinen suomalainen, myyttiset mittasuhteet saanut ruumiin ja mielen puhdistautumisen paikka.
- Saunassa ammatti ja muut roolit jätetään pukuhuoneisiin ja lölyihin astellaan kirjaimellisesti alastomina ja tasa-arvoisina. Miehet eivät häpeä tunteellisuuttaan, ennemmin he tuskailevat kyvyttömyyttään ilmaista tunteitaan tai toimia niiden mukaan. Useaan kertaan tulee esiin, että emotionaalisen kriisin kohdatessaan mies ei kerta kaikkiaan ole tiennyt, miten toimia. Hänellä ei ole ollut minkäänlaista tapaa käsitellä koko asiaa. Nyt hän puhuu herkästi ja avoimesti, tavalla, jota suomalaismiehiin ei ole totuttu liittämään.
- saunassa hiki ja kyynelät sekoittuvat toisiinsa
- Saunan ohella toisessa tärkeässä roolissa on maisema. Kaupunki vilahtaa mukana, mutta enimmäkseen *Miesten vuoron* välikuvat liikkuvat metsässä, tuntureilla, merellä ja järvellä. Jylhään suomalaista maisemaa, joka kuvastaa miesten sielun liikkeitä

Miehen kuva

Miehen kuva päättää ohjaaja Visa Koiso-Kanttilan isä-poika-trilogian, jonka aiemmat osat ovat elokuvapalkintoja keränneet *Isältä pojalle* vuodelta 2004 ja *Talvinen matka* vuodelta 2007. Visa Koiso-Kanttilan elokuvat ovat hyvin henkilökohtaisia ja intiimejä.

Isältä pojalle –elokuvassa päähenkilöinä ovat ohjaaja itse ja hänen isänsä. *Talvinen matka* kertoo Koiso-Kanttilan veljen alkavasta oopperalaulajan urasta ja siitä varjosta, jonka isän mielipide veljen ponnisteluille uransa eteen luo. *Miehen kuvan* pääosassa on ohjaajan lapsuuden ystävä Kalle Rissanen. Hän on eronnut yksinhuoltajaisä, joka on nelikymppisenä ajautunut elämässään kriisiin samalla tavoin kuin hänen isänsä vastaavanlaisessa tilanteessa saman ikäisenä. Isä ratkaisi asian tekemällä itsemurhan.

Kalle lähtee hakemaan uutta suuntaa elämälleen selvittämällä isänsä kohtaloa, omaa menneisyyttään ja hakeutumalla psykoterapiaan. Kalle kohtaa elokuvassa useita miehiä, jotka jakavat hänen kanssaan kokemuksiaan suhteessa lapsiin, alkoholiin, työhön ja naisiin. Nämä miehet omalta osaltaan rikkovat

myyttiä, ettei suomalainen mies puhu. Kipeistä aiheista huolimatta elokuva valaa uskoa, että ongelmista voi selvitä ja elämässä voi valita uudelleen

- Elokuva kuvaa perinteistä miehen mallia tai miehen roolia muuttuvassa maailmassa ja muutoksen tarvetta

- suomalaiset miehet puhuvat keskenään myös kipeistä asioista, tunteistaan ja peloistaan

-nykymiehen on mahdollista irtautua vanhoista toimintamalleista.

-ovatko isiltä opitut arvot käyttökelpoisia nykymaailmassa, pystyvätkö pojat muuttumaan ja onko heillä voimaa katkaista miespolvien ketju?

- Tunteiden - erityisesti surun ja kiintymyksen osoitus - on nähty heikkoutena. Yksi elokuvan kantavista teemoista on miehen ja pojan herkkyys, sen säilyttäminen ja tukahduttaminen.

-mieskatsoja joutuu käymään läpi myös omia tunteitaan ja miettimään omaa roolia tässä elämässä niin isänä kuin aviomiehenäkin.

-Elokuva rikkoo osaltaan myyttiä mitään puhumattomista suomalaismiehistä, joiden on hiljaisina selvittävä kaikesta, mitä elämä eteen tuo tai että tuen pyytäminen ja oman hädän ilmaiseminen olisivat heikkoutta

Freetime Machos

Mika Ronkaisen elokuva *Freetime Machos* kuvaa oululaisen, maailman pohjoisimman rugbyjoukkueen yhtä pelikautta. Tavoitteena on säilyttää paikka Suomen mestaruusliigassa. Elokuva keskittyy kahden pelaajan, Matin ja Mikon, väliseen suhteeseen, mutta samalla se luotaa miesten välistä ystävyyttä koko joukkueessa. Elokuva laajenee urheilusta työelämän epävarmuuteen. Joukkueen valmentajan, brittiläisen Rogerin, työsuhde on irtisanomisuhan alla Nokialla ja yksi joukkueen pelaajista purkaa omia pettymyksiään Nokiasta kirjaansa.

Dokumentti käsittelee paljon pelimatkoja ja saunailtoja, joissa äijämäinen puhe kukoistavat, mutta kamera taltioi myös ainutlaatuisia hetkiä, joissa uho vaihtuu epäröintiin ja rehvakkuus mielteliäisyydeksi. Yhtäältä kypsymättömät puheet ja takapuolen paljastelut ja toisaalta herät ja paljastavat kasvot ovat jatkuvassa ristiriidassa keskenään. Elokuvan mielenkiintoisinta antia ovatkin kontrastit ja ristiriidat, jotka palkitsevat tarkkaavaisen katsojan.

Kaikki ei ole sitä, miltä aluksi näyttää tai kuulostaa. Pinnan alla miehisyys on hauras ja vaatii todistuksia toisten miesten edessä, mutta lopulta ystävälle voi silti avautua.

Miesten tapa osoittaa ystävyyttä vaihtuu hämmentävän nopeasti fyysistä kontaktia hakevasta painista avoimeen rakkauden tunnustukseen humalassa. Jossain takana häilähtelee heteromiehen hauras seksuaalinen identiteetti ja pelko leimautumisesta homoksi.

Elokuva lähestyy kuvattaviaan lempeän humoristisesti asettamatta heitä kuitenkin naurunalaisiksi

Yhteenveto

Elokuvat avartavat ankaraa ja emotionaaliseen kommunikaatioon kykenemättömän miehen kuvaa. Samalla elokuvat vapauttavat naiset roolista, jonka mukaan heidän tulee kannatella vastuuta emootioita ja hoivaa käsittelevästä puheesta ja työstä. Näin ne edistävät sukupuolten välistä tasa-arvoa miehiin ja naisiin liittyen.

Elokuvat liittyvät osaltaan kotimaisen dokumenttielokuvan nousukauteen, josta osoituksena on paitsi viimevuotisten teosten hyvä taso myös elokuvateatterikierrosten yleistyminen

Elokuvat liittyvät myös toiseen laajempaan yhteiskunnalliseen ilmiöön, joka on mieskysymysten ja miehiä koskevien tasa-arvokysymysten nouseminen esiin. Sen kulttuurinen ilmentymä ovat muun muassa miehiä tietoisesti käsittelevät elokuvat ja kirjallisuus

- Dokumenttielokuvat, joissa suomalaista miehisyttä pohditaan, ovat tervetullut lisä tähän keskusteluun ja nämä elokuvat osoittavat, että dokumentti antaa hyvän ilmaisumahdollisuuden mieskuvan uudistamiseen.

Lisätiedot: Miesjaoston sihteeri Arto Jokinen 050 346 9534, arto.jokinen@uta.fi

Palkinnon saajat:

Joonas Berghäll 040 709 3331 joonas@oktober.fi, (Miesten vuoro)

Mika Hotakainen 041 546 3337 mika@oktober.fi, (Miesten vuoro)

Visa Koiso-Kanttila 040-506 2675 info@guerillafilms.fi (Miehen kuva)

Mika Ronkainen 040 704 7440 mika@klaffi.com (Freetime Machos)